

DIGITURVA- TAIDOILLA TURVAA

NÄIN TUET DIGITURVATAITOJA

KESKUSTELLAAN MEDIAAN LIITTYVISTÄ AJATUKSISTA, TUNTEISTA JA ASKARRUTTAVISTA ASIOISTA LASTEN KANSSA

KERROTAAN, ETTÄ NETISSÄ JA PELEISSÄ ON MYÖS VAIN AIKUISELLE TARKOITETTUA SISÄLTÖÄ

KERROTAAN, ETTÄ NETISSÄ AIKUISET VOIVAT HUIJATA, ESITTÄÄ MUUTA KUIN OVAT, PYYTÄÄ TAI LÄHETTÄÄ KUVIA

ROHKAISTAAN LASTA KERTOMAAN PELOTTAVISTA, AHDISTAVISTA JA HÄMMENTÄVISTÄ MEDIASISÄLLÖISTÄ AIKUISELLE

HARJOITELLAAN ERI MEDIAVÄLINEIDEN KÄYTTÖÄ JA POHDITAAN KUINKA NIITÄ KÄYTETÄÄN TURVALLISESTI

MUISTA, ETTÄ MEDIAN JA NETIN KÄYTTÖ SISÄLTÄÄ PALJON POSITIIVISIA ASIOITA. KEKSIKÄÄ NIITÄ YHDESSÄ!

SINUN EI TARVITSE OSATA KÄYTTÄÄKAIKKIA SOVELLUKSIA TAI PELEJÄ

DIGITURVATAITOJEN OPETTAMISEEN EI TARVITA VÄLINEITÄ

MITÄ MEDIA ON?

Mitä media tarkoittaa? Mitä medialaitteita kukin lapsi on käyttänyt, ja mitä niistä lapsilla on kotona?

Esimerkkikysymyksiä keskusteluun:

Millaisia asioita näkee televisiosta? Entä kuulee radiosta? Mihin kaikkeen älypuhelinta voi käyttää? Entä tablettia? Mitä sanomalehdestä voi lukea ja katsoa? Mitä tietokoneella ja pelikonsolilla tehdään? Tietävätkö vanhemmat, mitä sinä teet eri laitteilla? Mitä teet yhdessä vanhempien kanssa? Saatko sinä käyttää kaikkia laitteita yksin? Mikä medialaite on paras ja miksi? Mikä on lempipuuhaa medialaitteilla?

MEDIAKULKUE

Lapset asettuvat jonoon kädet toistensa harteilla ja lähtevät jonossa liikkeelle. Jonon ensimmäinen on kuljettaja, joka ohjaa jonoa. Aikuinen toimii kuuluttajana ja huutaa pysäkin nimen. Junasta poistutaan (eli irrottaudutaan jonosta) pysäkin nimen mukaisesti. Kännykkälässä poistutaan junasta ”puhelimeen puhumalla”. Muita pysäkkejä voivat olla esimerkiksi Kamerakylä, Radiosaari, Videopelikatku, Musiikkitie tai Sanomalehtimetsä. Aikuisen käskystä palataan takaisin jonoon ja juna jatkaa matkaa.

MEDIAJUMPPA

Aikuinen lukee lapsille seuraavat väittämät ja lapset toimivat ohjeiden mukaisesti.

Jos olet katsonut joskus hauskan elokuvan, sano böö.

Jos olet ottanut joskus älylaitteella kuvan, ojenna kädet eteen.

Jos olet pelannut joskus älylaitteella jotain peliä, kurota alas lattiaan.

Jos olet kuvannut joskus älylaitteella videon, mene kyykkyyn.

Jos olet katsonut joskus videoita älylaitteella, kurota ylös kattoon.

Jos olet joskus lähettänyt ääniviestin, pärisytä huuliasi.

Jos osaat soittaa puhelimella, seiso yhdellä jalalla.

Jos olet soittanut videopuhelun, varvista korkealle.

Jos tiedät miten voit toimia, kun näet netissä jotain pelottavaa, vilkuta kaverille.

Jos sinulla on sovittuna kotona säännöt älylaitteen käytölle, juhli kuin voittaja.

MEDIAN HERÄTTÄMÄT TUNTEET

Istutaan yhdessä esimerkiksi piiriin. Tehtävän tavoitteena on pohtia, mitkä asiat mediassa herättävät tunteita. Kysytään aluksi esimerkkejä lapsille tutuista mediasisällöistä: Mikä elokuva tai video on mielestäsi ollut pelottava? Mikä satu taas jännittävä? Mikä video on saanut sinut nauramaan oikein kovasti? Mikä on pelottanut, mikä on saanut sinut iloiseksi? Opettaja voi vaihdella eri tunteita ja medialaitteita niin, että jokainen löytää oman esimerkkinsä. Opettaja voi kertoa myös omia kokemuksia.

Pohditaan seuraavaksi lasten antamien esimerkkien perusteella, mitkä asiat tekivät sisällöstä pelottavan ja mitkä jännittävän tai hauskan. Sovella kysymyksiä lasten antamien esimerkkien mukaan. Opettaja voi auttaa lapsia kysymällä, millaiset asiat heitä yleensä ohjelmissa ilahduttavat, pelottavat ja surettavat.

Mitä tehdä, jos katsoo vahingossa isommille lapsille tai aikuisille suunnattuja sisältöjä tai näkee jotain pelottavaa? Jos katsot vahingossa tai joku toinen näyttää sinulle isommille lapsille tai aikuisille suunnattuja sisältöjä: Sano EI, poistu tilanteesta tai sulje laite ja kerro luotettavalle aikuiselle. Sinun ei tarvitse katsoa tai tehdä mitään, mitä et itse halua.

MEDIAVAHVUUDET

Jokainen saa vuorollaan kertoa, millaisessa mediatekemisessä hän on osaava, taitava tai rohkea. Kun lapsi on kertonut asian, jossa hän on hyvä, nousevat seisomaan myös muut, jotka kokevat olevansa samassa asiassa taitavia tai rohkeita. Kaikille seisomaan nousseille annetaan aplodit ja kannustetaan yhteen ääneen. Kaikkien mukana olevien lasten mediavahvuudet käydään läpi ja varmistetaan, että kaikki saavat positiivista palautetta. Vahvuuksia voi koota muistiin ja hyödyntää tulevissa yhteisissä mediaprojekteissa. Millaisia uusia mediataitoja ryhmänne haluaisi opetella?

TUTKITAAN ILMEITÄ

Kokeillaan ja tutkitaan lasten kanssa erilaisia ilmeitä katsomalla peiliin. Apuna voidaan käyttää sekä pieniä käsipeilejä että isompia seinäpeilejä. Jos mahdollista, lasten ilmekokeilut voidaan kuvata. Tähän käy mikä tahansa laite, jolla voi ottaa kuvia. Katsotaan ja tutkitaan yhdessä otettuja kuvia sekä pohditaan, mitä kuvien ilmeet kertovat.

ILMEIDEN METSÄSTYS

Etsitään lehdistä kuvia erilaisista ilmeistä ja leikataan kuvat irti. Yritetään tunnistaa, nimetä sekä luokitella kuvien ilmeet ja tunteet. Kootaan ilmekuvia seinälle tai isolle paperille ryhmiteltyinä niin, että saman tyyppiset ilmeet tulevat lähelle toisiaan. Ilmeiden etsimistä voidaan jatkaa kuvaamalla ryhmässä lasten ja aikuisten erilaisia ilmeitä. Huom. Lapsia ohjeistetaan pyytämään kuvattavalta lupa kuvaamiseen.

IKÄRAJAT

Tutkitaan ikärajamerkintöjä ja keskustellaan niistä yhdessä. S-merkki kertoo, että sisällössä ei ole ahdistavia tai pelottavia asioita, vaan se sopii kaiken ikäisille. **Mitä merkkejä lapset ovat nähneet ja missä niitä voi olla? Mitä tehdä, jos katsoo vahingossa isommille lapsille tai aikuisille suunnattuja sisältöjä tai näkee jotain pelottavaa?** Jos katsot vahingossa tai joku toinen näyttää sinulle isommille lapsille tai aikuisille suunnattuja sisältöjä: Sano EI, poistu tilanteesta tai sulje laite ja kerro luotettavalle aikuiselle. Sinun ei tarvitse katsoa tai tehdä mitään, mitä et itse halua. Aina, jos jokin pelottaa tai hämmentää sinua netissä, voit sulkea laitteen ja kertoa luotettavalle aikuiselle. Aikuinen voi auttaa vähentämään pelkoa. Ei ole koskaan sinun vikasi, jos jokin netissä tai medialaitteissa tuntuu sinusta pelottavalta.

Lisätietoja ikärajoista ja niiden perusteluista löydät osoitteesta <https://pegi.info/fi>

VOIMAKUVIA

Kuvataan voimakuvia. Kysytään lapsilta, millaisia sankarihahmoja he haluaisivat olla. Otetaan kuvia, jotka tuovat esiin hahmon vahvuuksia. Kuvissa voidaan hyödyntää lapsille tärkeitä mediahahmoja, roolivaatteita ja itse askarrellua rekvisiittaa. Kun kuvat on otettu, katsellaan niitä yhdessä ja jutellaan kuvista ja hahmoista. Aikuinen voi esimerkiksi saduttaa lapsia kuvien avulla tai pyytää kertomaan tarinaa kuvan inspiroimana.

PIIRRETÄÄN

Lapset voivat piirtää paperille kaikki ne medialaitteet, joita käyttää sekä myös eri sisältöjä mitä medialaitteilla tekevät tai katsovat. Voidaan myös piirtää lempiasia, mitä jollain medialaitteella tykkää tehdä.

LEIKATAAN

Voidaan leikata lehdistä kuvia tai tulostaa kuvia eri medialaitteista ja tehdä ryhmän "mediaseinä".

MEDIAMETSÄSTYS

Tehtävässä lapset kulkevat oman ryhmän tai koko esiopetuksen tai päiväkodin tiloissa. Etsitään, mitä monisteessa olevia laitteita löytyy ja mitä ei löydy. Löytyykö laitteita, jotka ovat medialaitteita tai joita lapset epäilevät medialaitteiksi, mutta niitä ei näy monisteessa? Mitä ne ovat ja mihin niitä käytetään?

MEDIAHUONE

Perheitä pyydetään tuomaan vanhoja mediavälineitä. Lapsille huone havainnollistaa mediaympäristön muutosta ja aikuisille sen huomioimista kasvatuksessa. Loistotilanne ottaa mediakasvatus puheeksi myönteisessä hengessä!

SUUNNITELLAAN OMA MERKKI

Millaisella merkillä voisi varoittaa muita lapsia liian pelottavista sisällöistä? Lapset suunnittelevat ja piirtävät oman varoitusmerkin paperille. Voidaan leikata lehdistä kuvia ja liimata niitä varoitusmerkkiin. Mietitään millaisia värejä merkissä kannattaa käyttää.

METSÄSTETÄÄN MERKKEJÄ

Tutkitaan päiväkodista löytyvien pelien, videokasettien, dvd-levyjen ynnä muiden merkintöjä. Millaisia merkintöjä niistä löytyy? Minkä ikäisille ne on suunnattu?

NAAMATAULU

Tehdään ryhmästä oma naamataulu

Lapset suunnittelevat kuvan itsestään haluamassaan paikassa ja heidät kuvataan lapsen ohjeiden mukaisesti. Harjoituksessa on tärkeää, että lapset saavat valita, miten itsensä esittävät. Kuvia voi katsella jo kuvausvaiheessa, jotta kuvasta tulee mieluinen. Kuvia voi halutessaan muokata hassun näköisiksi kuvankäsittelyohjelmilla.

Yhdessä otetut kuvat tulostetaan ja ne kootaan seinälle tauluksi. Kuvien ympärillä voidaan askarrella puhelimen tai tabletin reunukset. Tehdään lyhyitä haastatteluja, joissa mietitään mitä tietoja kuvan viereen kustakin lapsesta kirjoitetaan: lempiväri, suosikkikirja, lempimusiikki?

Harjoituksella tuetaan itsetuntemusta omakuvan keinoin, toiveiden huomioimista ja opetellaan toisten kuvaamista kuvattavien haluamalla tavalla. Harjoitus kannustaa antamaan kuvavalinnan lapsille itselleen ja mahdollisuuden vaikuttaa siihen, miten heidät kuvissa esitetään.

Keskustelu naamatauluista

Kuka näkee kuvasi päiväkodin seinällä? Entä jos naamataulu olisikin päiväkodin pihalla? Tai kaupungilla? Televisiossa? Tai netissä?

Havainnollistetaan kuinka näkijöiden määrä kasvaa. Kerrotaan, että nettiin laitettu kuva voi olla siellä ikuisesti muiden nähtävillä. Pohditaan naamataulun kautta, mitä tietoja ja millä tavoin itsestä kannattaa maailmalle kertoa. Tehtävässä opitaan tunnistamaan, että netin yleisö voi olla laajempi kuin se yleisö, joka liikkuu eskarin pihalla tai kaupungilla, vaikka nettiin laitettu kuva tai teksti olisikin tarkoitettu vain kavereille nähtäväksi.

Mitä tietoja netissä tai esim. peleissä ei kannata kertoa? Älä koskaan kerro netissä esimerkiksi omaa nimeäsi, puhelinnumeroasi, osoitettasi, kouluasi, urheilujoukkueesi nimeä tai tunnuksiasi eri palveluihin. Salasanoja ei saa kertoa edes parhaalle ystävälle. Voit hyvin kertoa nettituttuillesi, mistä elokuvista pidät tai mihin maahan haluaisit matkustaa – sellaisia asioita, joiden avulla ei saa selville, mikä nimesi on tai missä asut.

Millaisia kuvia nettiin kannattaa laittaa tai lähettää toiselle ihmiselle? Sellaisia, jonka kehtaisi näyttää omalle mummulleenkin.

MITÄ KUVIA NETTIIN JAAN?

Millaisia kuvia kannattaa jakaa netissä tai lähettää toiselle ihmiselle?

Ketkä kaikki voivat nähdä nettiin laitettun kuvan?

Mitä tapahtuu kuville, videoille ja teksteille, jotka laittaa internettiin tai lähettää esimerkiksi WhatsApissa?

Oppilaat nostavat peukun ylös, jos kyllä tai alas, jos ei. Käydään kunkin kuvan kohdalla läpi, miksi kyseinen kuva on hyvä tai ei ole hyvä nettiin. Esimerkkejä:

- Video sinusta, kun leikit lapsena hiekkalaatikolla
- Kuva sinusta uimapuvussa
- Video, jossa pelleilet oudoilla ilmeillä
- Video, jossa aikuinen riehuu tai tappelee
- Video, jossa esittelet kotiasi
- Video, jossa tanssit
- Kuva kotitalostasi
- Kuva, jossa on selfiesi
- Kuva, jossa on perheesi
- Kuva, jossa on hieno maisema rannalta
- Kuva kaverisi syntymäpäiväjuhlista
- Kuva, jossa näytät keskisormea
- Kuva, jossa on lemmikkieläimesi
- Kuva, jossa esittelet uutta t-paitaasi
- Video, jossa olet vauvana kylvyssä
- Kuva kaveristasi, kun hän on pukeutunut hassusti
- Kuva, jonka kehtaisit näyttää mummollesikin

KÄNNYKKÄASKARTELU

Askarrellaan kännykät esimerkiksi lahjaksi läheiselle. Lapset ottavat kuvan itsestään tai lahjan saajasta. Kuvat tulostetaan ja liitetään kännykän taustakuvaksi. Taustakuvan päälle voi kirjoittaa "tekstiviestin" lahjan saajalle tai piirtää emojeita.

SUUNNITELLAAN OMA MEDIALAITE

Piirretään pahville sen ääriviivat ja leikataan irti. Tehdään laitteeseen reikä kameran kohdalle. Koristellaan laite oman suunnitelman mukaan. "Kamerareiän" kautta voidaan tarkastella eri asioita ja leikkiä kuvien ottamista. Voidaan ideoida, mitä kaikkia toimintoja omassa laitteessa on tai voisi olla.

ESKARI TUTUKSI

Tehdään tervetuliaisvideo tuleville eskareille. Videolla lapset voivat kertoa, mitä kaikkea eskarissa tehdään, mikä siellä on hauskaa ja mikä tärkeää. Videolla voi olla haastattelujen lisäksi valokuvia ja videokuvaa eskarin arjesta. Koostakaa ja editoikaa video yhdessä lasten kanssa esim. iMovie-ohjelmalla. Sovelluskaupasta löytyy monia muitakin editointiohjelmia, joilla on helppo tehdä valmiita videoita. Videosta tulee mukava muisto myös tekijöille!

UHKAAVAT TILANTEET – TARINAT (ESIOPETUS)

Harjoitellaan mediankäytön pelisääntöjä esimerkkitarinoiden avulla. Jokaisen tarinan jälkeen käydään keskustellen läpi kuhunkin tilanteeseen liittyvät toimintaohjeet.

"Elias on mennyt kaverinsa Santerin luokse leikkimään. Santerin isovelji pelaa pelikonsolilla jännittävän näköistä peliä. Santerin isovelji pyytää Eliasta kokeilemaan peliä. Peli on niin jännittävä, että Eliaksen kädet tärisevät pelaamisen jälkeen. Myöhemmin Santerin isovelji kehuskelee pelin olevan tarkoitettu yli 18-vuotiaille. Illalla pelin tapahtumat pyörivät Eliaksen mielessä eikä hän saa unta. Yöllä hän näkee pahoja unia. Seuraavana päivänä Santeri pyytää Eliasta uudestaan heille leikkimään ja pelaamaan peliä."

Keskustelu: Mitä Eliaksen pitäisi tehdä? Miten jännittävä peli voi vaikuttaa nukkumiseen? Mitä voi tehdä, jos pelin tapahtumat pyörivät mielessä? Mitä sinä tekisit tilanteessa?

Peleissä olevia ikärajoja on noudatettava, sillä haitallinen sisältö vaikuttaa lasten kasvuun ja kehitykseen. Eliaksen ei tarvitse suostua pelaamaan peliä ja hän voi poistua tilanteesta sekä kertoa huolesta luotettavalle aikuiselle.

"Lassi ja Minttu ovat leikkimässä leikkipuistossa, kun Mintun viidesluokkalainen isosisko Katri tulee hänen kavereidensa kanssa leikkipuistoon. Tytöt naureskelevat Katrin puhelimessa olevalle videolle: "Katsokaa eikö ole aika rajua, huh huh!" Yhtäkkiä Katri näyttää videon Lassille ja Mintulle. "Lapset katsokaapa tätä!" Lassi ja Minttu tuijottavat kauhistuneena videota eivätkä saa sanaa suustaan. Heitä video ei naurata ollenkaan."

Keskustelu: Toimiko joku tarinan henkilöistä väärin? Miten Lassin ja Mintun olisi kannattanut toimia? Mitä Lassin ja Mintun kannattaa tehdä seuraavaksi? Mitä sinä tekisit tilanteessa?

Jos joku näyttää sinulle järkyttäviä kuvia tai videoita, voit aina lähteä tilanteesta pois ja sanoa jämäkästi, ettet halua katsella sellaisia kuvia tai videoita. Sinulla on lupa kertoa näkemästäsi luotettavalle aikuisellesi. Yleensä kertominen ja juttelu helpottaa oloa.

"Jasper katsoo yksin tabletilla Youtubesta lyhyitä Risto Räppääjä -videoita. Yhtäkkiä videon Rauha Räppääjä ja Lennart Lindberg alkavat haukkua ja puhua rumia sanoja toisilleen. Rauha ja Lennart kuulostavat todella vihaisilta ja pelottavilta."

Keskustelu: Mitä Jasperin tulisi tehdä? Mitä tekisit, jos vahingossa eksyisit väärälle sivustolle tai videoon?

"Oona ja Iiris leikkivät pukeutumalla hassuihin rooliasuihin. He näyttävät toisilleen sketsihahmoja ja tekevät hassuja asentoja. Oonasta Iirisen hahmo on niin hauska, että hän ottaa tabletin ja kuvaa salaa Iirisen asentoja. Iiris menee näyttämään kuvia siskolleen ja he nauravat niille yhdessä. Oonaa alkaa suuresti harmittamaan."

Keskustelu: Toimiko joku tarinan henkilöistä väärin? Miksi Oonaa alkoi harmittamaan? Saako toisesta ottaa kuvia ilman lupaa? Mitä Iirisen tai Oonan tulisi tehdä? Mitä sinä tekisit tilanteessa?

Toisesta ihmisestä ei saa koskaan ottaa kuvia ilman lupaa. Sinä saat päättää omista rajoistasi ja siitä, kuka sinusta ottaa kuvia tai videoita.

UHKAAVAT TILANTEET – TARINAT (ALKUOPETUS)

Luetaan tarinat yhdessä ja pohditaan, miltä henkilöistä mahtoi tuntua ja miten tilanteessa tulisi toimia.

Esimerkkitarinoita:

”Ykkösluokkalainen Suvi on ladannut suosituksen sovellukseen, jonne kuvataan erilaisia videoita. Siellä on tosi paljon erilaisia käyttäjiä, eikä hän tunne kaikkia. Sovelluksen ikärajakin on korkeampi kuin Suvun ikä ja hän onkin ladannut sovelluksen ilman aikuisten lupaa. Suvia mietityttää, uskaltaako hän kertoa sovelluksen käytöstä vanhemmilleen. Hän kuitenkin haluaisi kuvata erilaisia videoita.”

”Ykkösluokkalainen Pekka tykkää katsella videoita Youtubesta vanhempiensa tabletilla. Usein Pekka saattaa mennä katsomaan videoita jopa salaa vanhemmiltaan ilman lupaa. Usein Pekka katsoo hauskoja videoita, mutta eräällä kerralla ruudulle ilmestyy outo ja pelottava video, jossa aikuiset riehuvat ilman vaatteita. Pekka järkyttyy ja sulkee tabletin. Video jää kuitenkin vaivaamaan Pekan mieltä. ”Minun ei ehkä olisi pitänyt katsoa sitä”, Pekka miettii.”

”Jes, nyt Salla vastaa pääseekö se viikonloppuna meille yökylään, innostui Riikka kuullessaan kännykkänsä piippaavan. Hän avasi viestin nopeasti katsomatta keneltä se oli. Riikka kauhistui lukiessaan viestiä. Viesti ei todellakaan ollut Sallalta! Viestissä oli hänestä kaikenlaisia inhottavia nimityksiä ja haukkumista. Niistä tuli Riikalle kamalan paha mieli! Tuntui tosi pelottavaltakin, kun ei yhtään ymmärtänyt, miksi hänelle oli tällainen viesti lähetetty! Riikka ei tiennyt, kuka sen oli jostakin tuntemattomasta numerosta hänelle lähettänyt.”

”Kakkosluokkalainen Matti on saanut uuden puhelimen ja kokeilee sen uusia toimintoja. Kamera on ihan superhyvä! Hän ottaa itsestään kuvia eri asennoissa ja ilmeillä. Osa niistä on aika hauskoja ja noloja, eikä hän kehtaisi näyttää niitä kellekään. Hän kuitenkin miettii lähettäisikö kuvat joillekin kavereille, koska se tuntuu hauskalta. Eihän muut kuin kaverit voi nähdä niitä kuvia, Matti ajattelee.”

”Vähän sä oot läski! Elli luki uusinta kommenttia profiilikuvastaan netissä. Kyyneleet silmissä Elli poisti kommentin. Aikaisemmin oli jo tullut monta samanlaista inhottavaa kommenttia hänen kuvistaan ja kirjoituksistaan. Niitä kommentteja olivat kirjoitelleet jotkut, Ellille ihan tuntemattomat kirjoittajat. Elli oli kaverinsa Sinin kanssa tehnyt näille sivuille profiilin, ja he laittelivat siellä lähinnä toisilleen viestejä. Joskus he osallistuivat muuhunkin keskusteluun. Sitten Ellille oli alkanut tulla tällaisia haukkumisia. Hän ei tiennyt, miksi hänestä ei tykätty? Miten nämä kommentit oikein saisi loppumaan?”

”Nelosluokkalainen Severi käveli kavereiensa kanssa koulusta kotiin. Severin ekaluokkalainen pikkuveli, Valtteri ja tämän kaveri, Panu, kulkivat perässä. Isommat pojat näpräsivät kaiken aikaa älypuhelimiaan ja naureskelivat keskenään. ”Kattokaa nyt tätäkin, yksi pojista huudahti ja näytti kännykästään jotakin toisille.” ”Huh, huh, aika rajua”, totesivat toiset vähän oudon näköisenä naureskellen. ”Toi on jo ihan sairasta”, huudahti Severi. Sitten poika näytti kuvia myös heidän takanaan kurkkiville Valtterille ja Panulle. Valtteri tuijotti kauhistuneena kuvia eikä saanut sanaa suustaan. ”Ällöttävää”, sanoi Panu naama kalpeana. ”Tarttiko sun nyt noin pienille niitä näyttää”, Severi tiuskaisi harmistuneena. Hänestä itsestäänkin kuvat olivat inhottavia, vaikka hän olikin niille naureskellut.”

Käydään yhteisesti läpi turvaohjeet netin uhkaaviin tilanteisiin. Lapsella on aina oikeus kieltäytyä, poistua tilanteesta ja kertoa luotettavalle aikuiselle, kun kohtaa jotain outoa tai ikävää netissä. Aikuiselle tulee kertoa myös, jos aikoo ladata uuden sovelluksen, julkaista kuvia tai videoita netissä tai jos näkee jotain hämmentävää tai pelottavaa.

TEHDÄÄN MEDIAN KÄYTÖN PELISÄÄNNÖT

Laaditaan yhdessä keskustellen pelisäännöt turvalliseen netin käyttöön

Pelisäännöt voidaan allekirjoittaa esim. painamalla oman peukun jälki julisteeseen sääntöjen alapuolelle.

Mitä netissä toimiessa tulee muistaa?

Miten kiva kaveri toimii netissä tai peleissä ja puhelimen kanssa? Miten ei?

Miten voi olla ystävällinen netissä? Saako netissä kiusata?

Minkälainen on hyvä ja sopiva kuva nettiin? Mitä täytyy muistaa kuvia ottaessa?

Mitä teet, jos näkemäsi sivusto, kuva, video tai peli pelottaa, järkyttää tai inhottaa sinua?

Mitä teet, jos outo tyyppi ottaa sinuun yhteyttä netissä tai puhelimella?

Mistä tiedät, että olet pelannut tai viettänyt liikaa aikaa medialaitteella?

Esimerkkejä:

Ole kohtelias ja ystävällinen, älä hauku tai kiusaa muita netissä.

Pidä salasanat omana tietonasi.

Harkitse, millaista tekstiä ja millaisia kuvia laitat nettiin. Mieti erityisen tarkkaan ennen kuin annat oman nimesi, puhelinnumerosi, kotiosoitteesi tai sähköpostiosoitteesi netissä.

Ole tarkkana, kenen kanssa netissä keskusteleet ja mitä itsestäsi kerrot.

Kirjoita netissä vain sellaisia asioita, mitä olisit valmis sanomaan myös kasvotusten.

Kysy kaverilta lupa, ennen kuin otat hänestä kuvan tai laitat kuvan hänestä nettiin.

Älä levitä muiden tietoja netissä.

Kerro aina luotettavalle aikuiselle, jos jokin asia mietityttää, pelottaa, järkyttää tai inhottaa sinua.

OUKA.FI/TURVALLINENOULU

OULU

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

LÄHTEET

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (2016). Mediakartan tuntijat. Tunteita ja mediaa käsittelevä materiaali mediakasvatukseen. Mediataitokoulu.

Korpilahti, U., Kettunen, H., Nuotio, E., Jokela, S., Nummi, V. M., & Lillsunde, P. (2019). *Väkivallaton lapsuus: toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020– 2025*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. URL: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf

Kyberturvallisuuskeskus. Turvallisesti netissä lasten opas. Opi käyttämään nettiä turvallisesti tämän hauskan oppaan avulla!

Lajunen, K., Andell, M. & Ylenius-Lehtonen, M. (2019). *Tunne- ja turvataitoja lapsille*. Tunne- ja turvataitokasvatuksen oppimateriaali. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. Helsinki: Punamusta Oy. URL: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus. (2014). *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Määräykset ja ohjeet 2016:1. Tampere: Juvenes Print. URL: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Pelastakaa Lapset ry. (2020). Turvallisesti verkossa -ohjeita vanhemmille. <https://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/kampanjat/turvallisesti-verkossa/ohjeet-vanhemmille/>. Viitattu 7.8.2020.

Rahja, R., Helenius J. & Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2018). Lapsi ja media: 7 vinkkiä digiajan kasvattajalle. Hämeen Kirjapaino Oy. https://cdn.mll.fi/prod/2019/01/07104928/MLL-Lapsi-ja-media_www.pdf

Sipola M., Karvo P-R., Piittinen, S. & Pönkänen, L. (2018). Hyvinvoinnin vuosikello. Sosiaalisen vahvistamisen toimintamalli yhteisölliseen hyvinvointityöhön perusopetuksessa. Rovaniemi: SOSKU-hanke ja Rovaniemen kaupunki.

